

АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ПОЧЕРКОВИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

доц. д-р Христо Павлов

Център по юридически науки, Бургаски свободен университет

Резюме: В доклада са представени някои предизвикателства пред почерковата експертиза, свързани с изследването на написан ръкописен текст и положен подпис върху цифров документ, изпълнени чрез дигитален химикал върху интерактивна повърхност.

Ключови думи: почеркова експертиза, цифров ръкописен текст, подпис.

CURRENT ISSUES AND CHALLENGES IN HANDWRITING RESEARCH

Assoc. Prof. Hristo Pavlov, PhD

Burgas Free University, Faculty of Legal Studies

Abstract: The report presents some challenges before handwriting expertise related to the study signed on a written handwritten text and located on a digital document executed by a digital chemist on an interactive surface.

Key words: handwriting expertise, digital handwriting, signature.

Новите компютърни техники и технологии все повече навлизат във всички сфери на обществените отношения. Поради преимуществата, които те дават, ролята им в социалната дейност значително нараства и би било трудно да си представим настоящето и бъдещето без използването на модерните технически средства за различни цели. Устройствата за обмен на информация и тези за съставяне на документи са изменени значително, като позволяват записването и запазването в електронен вид на биометрични данни на потребителя и спецификата на двигателните му умения.

В тези условия се отчита постепенното изоставяне на традиционния метод за съставяне на някои документи, чрез изписване на ръкописен текст и полагане на подпис с помощта на химикал с мастилена паста за сметка на дигиталните възможности за това – чрез полагане на електронен подпис или чрез написване на ръкописен текст и полагане на подпис в документа с помощта на таблет и електронна химикалка.

Успоредно с развитието на компютърната техника и различните софтуерни продукти, все по-често в практиката се налага назначаването и извършването на почеркови експертизи с обект ръкописен текст или подпис, изпълнени върху компютърно устройство чрез дигитален химикал. Тези способности за писане са нетрадиционни за много хора и това обстоятелство се отразява върху самия обект, а също така, този метод на писане повдига редица въпроси и създава известни затруднения при провеждане на почерковото изследване. При това трябва да се има предвид важната ро-

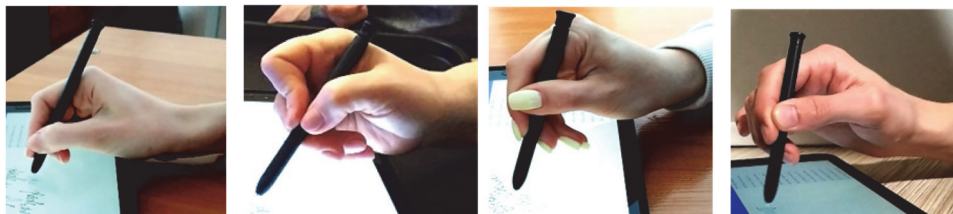
ля на почерковата експертиза в производството както по наказателни, така и по административни и граждански дела.

1. Както от теоретична, така и от практическа гледна точка е необходимо да се определи връзката и мястото на новите обекти в съществуващата система от такива. Класификацията на обектите на съдебно-почерковата експертиза се извършва на различни основания (по вид, по състав, по обем, по условия на изпълнението и др.). Особено внимание следва да се обърне на тези критерии, свързани с информационното съдържание и условията на изпълнение.¹

Информационното съдържание на тези обекти зависи от редица фактори, като качеството на устройството, чрез което обектът е изпълнен, на принтера, чрез който е разпечатано съдържанието на файла и редица други.

При провеждането на експертно изследване е необходимо да се отчете възможността различни фактори да въздействат върху почерка на човека. Обективната му промяна представляват изменения, които настъпват в почерка без участието на човешкото съзнание. Те могат да са свързани с необичайни условия във външната среда на писане (например: поза, вид и форма на пишешо устройство и др.) или промяна в психо-физиологичното и патологичното състояние на човека към момента на писането на ръкописния текст и полагането на подписа (например: възрастови изменения; патологични промени, свързани със здравословни заболявания; необичайно функционално състояние на пишешия – възбуда, отпадналост; и много др.).

Изписването на текст и полагането на подпис чрез стилус върху интерактивни повърхности стават по-често явление, но са все още нетрадиционни за човека. Тези необичайни условия представляват фактор, който повлиява върху процеса на писане.² По-съществено изменение се наблюдава в общите почеркови признаци и по-малко при частните такива. Особено значение за измененията има вида на използвания стилус и начина на неговото държане. (Вж. Снимки. Опора на ръката при писане.)

Снимки. Опора на ръката при писане.³

¹ Вж. Шкоропат, Е., Р. Бондаренко, Е. Колбасина Современные проблемы криминалистического исследования новых видов почерковых объектов, Вестник экономической безопасности, № 1, 2024, с. 187-190.

² Относно трудностите при извършването на почеркови изследвания вж. Георгиев, Л., Д. Георгиева, Почеркови изследвания – актуални шрихи, Атеа, С., 2023.

³ Представените снимки са от Россинская, Е., Н. Бодров, Современное состояние и перспективы исследования образов цифровых следов в судебной почерковедческой экспертизе, Криминалистика: вчера, сегодня, завтра, № 1, 2022, с. 128-129.

Почерковият експерт е изправен пред предизвикателството да работи с компютърно генерирано изображение на ръкопис или подпис, което е разпечатано на принтерно устройство. Възпроизведеното графично изображение отразява присъщите характеристики на почерка, което позволява използването на това изображение като пряк обект на почерково изследване. Въпреки факта, че изследването на почерковите обекти се основава на традиционната методика на изследване на почерка, то при дигиталният подпис и текст имат редица характеристики.

На първо място, препоръчително е документът, който съдържа почерковия обект да бъде предоставен на вещото лице в електронен формат. В случай че това не е възможно, би следвало да му се даде висококачествена разпечатка на този файл. Той трябва да получи също така и пълна информация за марката и вида на пишещото устройство и ползвания таблет.

На второ място, вещото лице трябва да се сдобие със сравнителен материал, който да му позволи за извърши обективно и всестранно изследване по назначената почеркова експертиза. Често срещана грешка в експертната практика е набавянето на сравнителни образци, изпълнени по традиционния начин. Особено важно за всестранното и обективно изследване е да се използват също и сравнителни образци (свободни, условно-свободни и експериментални), направени с помощта на дигитални устройства, подобни на изследвания обект. Само така, осигуреното количество и разнообразен по качество сравнителен материал от ръкописен текст или подписи на лицето даде възможност, при провеждане на разделното изследване, да се изяснят дори най- малките детайли на почерковия стереотип. Това ще позволи да се открие се характерната за лицето система от движения за фиксиране на писмени знаци и връзките между тях в ръкописния текст. Изследването на тези образци ще даде възможност да се установи присъщото за почерка на човека състояние на вариантност във формите и количеството на движенията при изписването на някои елементи, която е естествена, допустима е и се обяснява със степента на развитие на обработеността на почерка.

На трето място, извършвайки експертното изследване и най-вече – формирайки своето заключение, вещото лице трябва да не забравя, че изследва обект, който не е положен с химикална паста върху хартиен лист, а е налице векторно изображение, което лесно би могло да се манипулира.

2. Основно поставяният въпрос на вещото лице, при назначена почеркова експертиза, е дали подписът е положен (ръкописният текст е написан) от конкретно лице. Когато този обект на изследване е изпълнен с помощта на дигитални устройства, възникват и някои въпроси, които експертът трябва да има предвид преди да даде своето категорично заключение, въпреки съвпаденията на общите и частните признаци между обекта и сравнителните образци.

Първо, реална е възможността ръкописният текст или положеният подпис да не бъдат изпълнени от посоченото лице, а да бъдат прекопирани от друг документ. Следва да се отбележи, че признаците за установяване на това на практика са незначителни.

Второ, отговорът на поставените въпроси може да наложи провеждането на комплексно изследване, при което да се приложат знания в областта на компютърните техники и технологии и почерковите изследвания. Това се дължи на рискът от пренасяне на текст и подпис от един документ върху друг. Търговските дружества, използващи дигитални методи за записване на подпис и текст в документ, трябва да

използват компютърна система и софтуерен продукт, която да вгражда обекта на конкретното място, без той да съществува самостоятелно и с това да се дава възможност за неговото използване за други цели. Също така, тази система следва да не позволява компютърно генерираният обект да бъде копиран и поставян върху друг обект.

Тези и други трудности, които възникват в процеса на изследване на ръкописи и подписи, направени с помощта на устройства за ръкописно въвеждане, изискват преразглеждане на някои положения от теорията и методологията на изследването на почерка, търсене на нови методологични подходи, изследване на обстоятелствата и формулиране на условия, при което заключенията, дадени от експерта в резултат на изследването, ще бъдат обективни. Естеството на тези нетипични обекти и разработването на подходящи методически указания изискват привеждането на задълбочено научно изследване, при което да се приложат познания в областта не само на криминалистиката, но и на компютърните техники и технологии.

Литература:

- Георгиев, Л., Д. Георгиева, Почеркови изследвания – актуални щрихи, Атеа, С., 2023.
- Иванова, М. Специални мерки за защита на пострадали от престъпления със специфични нужди от защита, Юридически сборник БСУ, Бургас, т. XXX , 2023, ISSN 1311-3771.
- Иванова, М. Отговорност на държавата за вреди, причинени на граждани в наказателния процес, и механизмите за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления”, Бургас, 2018 Стр. 214, ISBN 978-619-7125-44-2, Издателство: ФЛАТ-Бургас
- Нейкова, М. Служебният обмен на данни – водещ принцип в комплексното административно обслужване, ИУ Варна, 2018
- Нейкова, М. Гражданското общество – фактор на сигурността в държавата, 2018
- Россинская, Е., Н. Бодров, Современное состояние и перспективы исследования образов цифровых следов в судебной почерковедческой экспертизе, Криминалистика: вчера, сегодня, завтра, № 1, 2022, с. 128-129.
- Топуров, П. За забраната за използване на идентични или близки домейн имена и външен вид на интернет страница. Сп. Търговско и облигационно право, 2023 г., кн. 06, ИК Труд и право, С., 2023.
- Топуров, П. В спиралата на тълкувателните противоречия – накъде отиваме след Тълкувателно решение № 3 от 28.03.2023 г. на ВКС по тълк. д. № 3/2020 г., ОСГТК?, Сп. Търговско и облигационно право, бр. 11/2023, ИК Труд и право, С., 2023.
- Шкоропат, Е., Р. Бондаренко, Е. Колбасина Современные проблемы криминалистического исследования новых видов почерковых объектов, Вестник экономической безопасности, № 1, 2024, с. 187-190.
- İlyaz, E. Milletlerarası Aile Hukukunda Çocuğun Vesayet, BFU, 2024. ISBN 978-619-253-033-4
- Neykova, M. Contemporary aspects of the protections of public order in Bulgaria, Open Access Peer-reviewed Journal, Science Review, 2018.
- Neykova, M. Analysis of the Regulatory Framework Governing the Administrative Service, Open Access Peer-reviewed Journal, Science Review, 2018.